

Megjelenik hetenkint háromszor u. m.
kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 frt.	o. é.
Félévre	5 " 50 kr.	
Évnyegyedre	3 " " "	
Egy óra	1 " " "	

Szerkesztői szállás:

belső szobában 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

8t hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr.
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Hécsben: Oppellik Alajosnál (Vollzeile 22.)
Haasenstein és Voglornál (Neuer-
Markt 11. szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyitléri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett
a szerkesztőséghez címzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál
kezeltek.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

1870-ki XV-dik évfolyamára.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10 frt.	o. ért.
Félévre	5 " 50 kr.	
Évnyegyedre	3 " " "	
Egy óra	1 " " "	

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Eredeti távsürgöny.

Sz. Sz. György, márcz. 14. A Felső-Fejérmegye belkerületében ma tartott értekezleten Lázár Mihály és a baloldalinak ismert Maurer Victor jelöltettek ki országgyűlési képviselőül.

Adakozások

a Kolozsvárt felállítandó honvédeknek.

Nemes József ügyvéd 5 frt o. é. Péterfi József és Vincze Miklós beküldöttek szerkesztőségünkhez 10 frtot o. é., mint a fennemlített célra rendezett, Borsán megtartott táncvizsgálat tisztá jüvelmet; ugyanis az összes bevétel tett: bementi-díjakkól 41 frtot, sorsolás útján 4 frtot, mindössze 45 frtot o. é., leltve ebből a 35 frtot o. é. tevő költségeket, maradott és általunk kézhez vétetett 10 azaz: tíz frt o. ért.-ben.

A honvéd-menházra:

szerkesztőségünkönkél letett ügyvéd Nemes József úr 5 frtot o. ért.-ben.

Pest, márcz. 10. 1870.

(B.) A mint már említettem, a honvédelmi miniszter költségvetésének részletes tárgyalásánál a nyugdíjakról szóló pontra fektette az ellenzék a fősúlyt, mert ezzel kapcsolatban vétetett tanácskozási alá Ivánka Imréné ismeretes határozati javaslat, mely szerint az 1848/9. rokkant honvédek, honvéd özvegyek és árvák az országos pénztárból láttatának el.

Legelső kérdés, mely itt akaratunk ellen is felmerül, ha vajjon a törvényhozó hatalom egyik factora jogosítva van-e az ország bevételeiről és kiadásairól egymagára a másik factor hozzájárulása nélkül rendelkezni?

Azt hiszem, erre nem nehéz a felelet. Ma már a két törvényhozási tényezőnek együtt kell rendelkezni, ebből önként következik az, hogy ha Ivánka indítványa elfogadtatnék, arról törvényjavaslatnak kellene készülni, azt szentesítés alá kellene terjeszteni, s hogy ezen esetben mennyire kényes természetűvé válna a kérdés, ezt mindenki könnyen beláthatja.

A másik kérdés az, vajjon azon hitben ujtotta-e meg indítványát a baloldal, hogy az keresztül fog menni, vagy csak politikai tactika volt az egész.

Alig feltehető embereiről, hogy ne tudnák, miszerint azon idő óta, midőn a ház az ily célú indítványt mellőzte, éppen semmi sem történt, a mi ahoz hasonlóan határozattá emelését javasolná. Ugyanis nem azért mellőztetett az ily értelmű indítvány akkor sem, mintha a honvéd név előtt tisztelettel ne halajna meg mindenki pártkülönbség nélkül, vagy mintha nem örömet segélyezné bárki is a Deák-párt sorai közül a rokkant honvédek, azoknak özvegyeit és árváit, hanem következő okokból:

Nem volt elég kimondani szóval, hogy a multa a feledékenység fátyola van vetve, hanem egyszersmind gondosan kerülni kellett minden olyan lépést, mely a tüntetés színét hordva magán, érzékeny hurokat hozhatna rezgésbe az uralkodónál úgy, mint a nemzetnél, s főleg a nem-magyar ajku nemzetiségéknél.

Kérdem: vajjon megszűnhettek-e már az 1848/9-diki események utófényei minden oldalról, oly annyira, hogy azokat már ma tartozkodás nélkül érinteni helyes volna?

ennelfogva kérdem: helyes volna-e akár az uralkodótól, akár a nemzetiségektől olyasmit követelni, mi emberi erőt meghaladó önmegtagadást föltételezne?

Tisztelettel hajolt meg bizonyára mindenki a fejedelmi pár nagylelkűsége előtt, a midőn a koronázási tiszteletadományt a honvédek számára utalványozták, a midőn a király az 1848/9-ki honvédtiszteket egy rangba helyezte a rendes hadsereg tisztjeivel; de vajjon helyes volna-e most már ennél is többet kívánni, sőt követelőleg fellépni?

Pest, márcz. 10. 1870.

(B.) Megszoktuk volt, hogy az ellenzék mindig óvatossan s jól választja az ütközet helyét, de ime tegnap a legszerencsétlenebb posztból indított támadást a honvédelmi miniszter, s különösen az államtitkár Kerkapolyi ellen.

Megtámadta a honvéd csapatok kiállítását, felszerelését körüli eljárást, szóval, a miniszteriumnak e tárgyban tett minden lépéseit. Azonban teljesen barokképpen találta mind a honvédelmi minisztert, mind az államtitkár urat, s ittegi nemcsak visszavertek, hanem teljesen le is szereltettek.

Kisebbséggel is beérthették volna az ellenzék, ha egyrészt másra általános felvilágosítást kérve, az azokra adott rövid feleletekkel megelégedtek volna. Azonban, a mint látszik, mind erejüket, mind szakképzettségüket tülcésülék: részletek felvilágosításokat sürgettek; sőt egyik szavazás alkalmával azt nyilatkozták, hogy nem szavazhatnak, mert a felvilágosítás után sem értik a dolgot.

Nebeztelték, miért foglalja el az államtitkár helyét Kerkapolyi.

Mi természetesebb tehát, mint az, hogy az államtitkár felhívta értezte magát az egymást erőrecriminációkkal szemben, a legerősebb fegyvert venni kezébe, mi nem volt egyéb, mint a való tények logikai rendszerezett elősorolása, elmeitől csillag replikákkal fölkéltve.

Az államtitkár kimutatta, hogy a zászlóaljok törzskeretei már teljes működésben vannak; a tisztis és altisztis iskolák folytatják működésüket, 14,000 honvéd már be van tanítva; ez összesen be lesz tanítva 70,000, s már a jövő tavaszon 120,000; végül, hogy a fegyverek készen vannak, 600 jut minden zászlóaljra, 4 gyár fog honvéd katonai célra felállítani stb.

Ezek oly tények s akkora eredmény, mekkorát maga az ellenzék sem várt.

Ily tényekkel szemben elhalványult minden pompázó szóvirág, és nemcsak hogy megtompult, hanem saját maga ellen fordult az ellenzék fegyvere. Még Tisza Kálmán éles, néha kiméletlen dialektikája sem volt képes a vesztett ütközetből semmit is megmenteni.

Felajdultak az ellenzéki lapok szerkesztői, a midőn a miniszter és az államtitkár részéről felhozott az, hogy elejétől fogva a honvéd-intézmény népszerűtlenségére működtek, ha nem is célzatosan, de tetteleg.

Különösen rossz neven vette Jókai, a ki el is mondá, hogy nem lehet felelős egy szerkesztő mind arról, a mi lapjában megjelenik; de ő kész lett volna bármikor visszavonni az oly cikket, mely alaptalan vádakat foglal magában, miért nem küldött tehát czáfolatot a miniszternek?

En részéről Jókai lovagiaságáról azt fel is teszem; de azt hiszem, hogy oly nevezetes tárgyban irt cikkek, mint a honvédség szervezése, nem kerülhetik el, nem szabad, hogy elkerüljék egy szerkesztő figyelmét.

Szóval, ha az ellenzék a honvédelmi miniszter és államtitkára által adott rövid feleletekkel beérte volna s nem lép oly kihívólag sikra, azt állítván, hogy leginkább az népszerűtlenségi a honvédséget, mert a miniszterium nem képes az ellenzék kérdéseire kielégítő feleleteket adni, akkor teteme sebben kevesebb veszteséggel vonulhatott volna vissza.

A ház a Deák-párt és kormány fényes diadalán a honvéd csapatokra előirányzott szinte 4 millió frt összeget megszavazta.

Holnap a honvédelmi miniszterium költségvetésének 5 dik cizme kerül napirendre, s ezzel kapcsolatban Ivánka Imréné e tárgyra vonatkozó indítványa.

Belügy.

A törvényhatóságok, városok és községek rendezését tárgyzó törvényjavaslatot — mint a „Pesti Napló” biztos kútfőből írja — e hó 20-án szándékozik a belügyér a Deák-párt értekezlete elébe terjeszteni.

Népszámlálási adatok. A Kolozs megyében keresztült népszámlálás eredménye következő: Van a megyében összesen 161,554 lélek, ebből 83,100 férfi és 78,454 nő. Mezővárosai: Kolozs 4,100 lakossal, B. Hunyad 3,094 l., Gyula 2,678 l., Teke 2,115 és Batos 1,917 lakossal.

Kézdi-Vásárhely városának népessége: 4,546, s pedig 2,223 férfi és 2,323 nő. Vallásra nézve: helvét 2,574, róm. kath. 1,906, unitárius 5, gör. kath. 3, gör. n. e. 26, ágostai 17, zsidó 15.

A magyar sorsjegy kölcsönjegyek kibocsátásának ideje még nincs megállapítva, de az előkészületek megőrték, hogy azon pillanatban, a mint a kölcsön szentesítve lesz, az aláírás megkezdődhet. Ezen sorsjegy kölcsön ment leendő a 20% tes jüvedelmi adótól, melylyel a többi sorsjegyek terhelve vannak.

Pest, márcz. 7. 1870.

(B.) A honvédelmi miniszter költségvetése ma nem kerülhetett napirendre, mert csaknem délután 1 óráig eltölt az idő a halomra gyűlt kérelmek elintézésével.

A petícionális jog kétségtől egyike a legnevezetesebb polgári jogoknak; de ha az akként használtatik, mint nálunk, a midőn a törvényhozótestülethez éppen nem tartozó kérdésekben is petícionálnak a polgárok, rövid időn e jog okvetetlen elveszti minden értékét; mert mintán a petíciók legnagyobb része csupa adminisztratív színezett, azok egyszerűleg áttétetnek egyik, vagy másik miniszteriumhoz.

Az ülés egy óra előtt valamivel eloszlott, mert Kuk János közpészolnok tasnádi választókerületének képviselője meghalván, temetésére készültek a képviselők.

Deák Ferencz felidülése után ma először jelent meg az ülésben. Szokása szerint korán jött s kikerülő az ovaiót, legott beült helyére a mikor még senki sem volt a teremben, vagy legalább igen kevesen. Így ezúttal kikerülte a megérdemelt ovaiót; csak egyenként üdvözölték a jobb-, bal- és szélsőbaloldali képviselők. Azonban később távozott a teremből, s a midőn visszatért, nem kerülhetett el, hogy egy harsány éljennel ne fejezze ki a ház egészsége helyreállta feletti örömet.

Holnapra a honvédelmi miniszter költségvetése van napirendre tűzve.

Nagyobb vita csak a régi honvéd-rokkantok nyugdíja felett lesz, mely tárgy már egyszer megfordult a ház előtt; akkor e tárgy — mintán ő Felsége a koronázási nemzeti ajándékot a honvédség ellátására ajánlotta fel — a socialis téren elintézendőnek ítéltetvén, a ház indokolt napirendre tért át.

Azután az ország polgárai is követék a koronáspár jó példáját, s így a tárgy ma is ugyanazon stadiumban áll, mint állott akkor. Ezért a többség valószínűleg — ismét napirendre térend, a baloldal hatásra számított kaczerködő indítványa felett.

Néhány igénytelen szó a nyilvános felolvasásokról.

Szívtök mélyéből üdvözöljük az eszmét, melynek meghonosítása és megtestesítése e lap f. hó 14 ki számában volt „előleges jelentés” által czéloztatik. De engedjék meg a t. indítványozók, hogy mint egyike azoknak, kik az ügyet pártolják s elősegíteni akarják, de előleges értekezleteiken jelen lenni szerencsések nem lehetnek: ezen az úton tessesem meg észrevételeimet eddigi eljárásukra. A nyilvános felolvasások fő — tán egyedüli — célja a tudásnak minél szélesebb körben terjesztése; második, de csak mellékes célja lehet a jüvedelem, melyből a lehető kiadások fedeztessenek, s a fennmaradt összeg nemeskeblűen jótékony célokra fordíttassék. A nálunk követett eljárás mindkettőt szem elől téveszté, vagy legalább — nézetem szerint — nem választott a legjobb út az elérésére. Nálunk még most — valljuk meg — nem állunk ott, hogy ily előadások legyenek, bár a tudományra nézve elég magasztosak, a modorra nézve elég népszerűek s a hallgatók sok oldalú igényeinek minden tekintetben megfelelek, a hallgatók nagy sokaságára bizton számíthatnánk; sőt ellenkezőleg már annak is örülhetünk, ha azokat sok utánjárásal, egyelőre az értelemes közönséggel csak megkedveltetünk is sikerül.

Erre nézve sokkal célravezetőbb lett volna — néhányunknak magokba zárkozása helyett — minél többeket vonni be az előleges összejövetelek- és értekezletekbe, köztük nőket is, kik részint felolvasásaikkal, de főként az által gyamolítottak volna az ügyet, hogy a közönség minden rétegé-

ben eleve érdekeltséget igyekezzenek kelteni a felolvasások iránt, terjesztvén és felvilágosítván azok kiszámíthatatlan jótékonyasága felől. Felhíván mindenkit és rábeszélvén, hogy csak jelenjék meg előjén egy párszor, majd aztán meggyőződve azok üdvös és vonzó voltáról, szintugy szükségét fogja érezni.

A belépti díjakat oly magasra szabták, minők nagy városokban sem tartoznának a jutányosak közé. Kolozsvár viszonyai közt pedig nagy látogatást egyszer sem, közpészert, vagy gyért is csak egy kétszer fognak megengedni.

Tévesztve van itt a cél két okból: először; mert a helyett, hogy a hasznos ismereteket lehetőleg sokak között terjeszthetők, azokat csak egy kis kör fogja élvezhetni; másodsor: mert kis közönségtől nagy jüvedelmet — dacára a magas áraknak — sem lehet bevenni.

De rossz mag rejlik e felsőigazított árakban, mely a felolvasásokra nézve tanyar gyümölcsöt jüvőben bizonyosan meg fogja teremni; eme veszélyes véleményt értem: hisz azok a felolvasások csak a gazdagoknak — mint népünk mondani szokta — csak az uraknak valók! e ferde felfogás alatt görnyed, fájdalom! nálunk a zene, a hangversenyek. Ha a finomabb zene meg volna kedveltetve, a mérsékelt árú élvezetes hangversenyek s a házi zenekör előadásai bizonyára tisek nem volnának. Ha a felolvasások megkedvellek, előbb megismerik s akkor majdan lehet azok látogatottságát — de akkor is csak olcsó árak mellett reményleni.

Egyébiránt a legmelegebben ajánlom e felolvasásokat, saját érdekében, tisztelt közönségünknek, mert ezek a közművelődésnek az előhaladott népeknél már kipróbált, jelentékeny emeltyűi; a felolvasások vállalkozott egyének tudományos és társadalmi miveltége pedig a hasznos ismereteknek élvezetes elajátíthatásáról kétségtől kezeskedik.

Mintán e néhány sor megjelenése közben az első felolvasás f. hó 13 kán, vasárnap délelőtt 11 órákor a redout teremben megtartott: lássuk mennyire igazolta az eredmény előleges gyanításomat.

Hallgatóság kevés volt; a 2 frtos körszácon 9—10, az 1 frtos számozott helyeken mintegy 60, az álló helyen néhány egyén, a karzatán tanuló ifjuság. A közönség állott néhány tanárból, hivatalnokból és tudományval foglalkozó férfiakból; jelenvolt pár hölgy is, míg az iparos és kereskedő osztályt alig egy két egyén képviselte. 11 óra után Sám László úr tartá a megnyitó beszédet, azon emelkedett hangon, melyet töle hallani megszoktunk. Tiszta belátásán, ép felfogásán átszűrve adá vissza a jelenkor szellemének magasatos eszméit, s élénk színekkel festé azon útát, melyen a fogalmak halhatósan tisztáztatnak, hogy egyöntetű, erőteljes és józan közvéleménnyé tömörüljenek; rámutatván a nyilvános felolvasásokra, melyek a miveltebb népeknél éppen ez okból annyira általánossá váltak. Kimutatta, mennyire szükségesek és balaszt-hatatlanok a nyilvános felolvasások némely, még a középkor szellemében élő vallások és polgári intézményeink reformjára, a szabadság és egyenlőség valódi értelmének felfogására stb. Szólt aztán röviden a nemzetnek a régi honvédek iránti kötelesegeiről és egy felsőbb leány növelde égető szükségességéről, mint a melyekre a tervezett négy felolvasás jüvedelme, ez idő szerint, legméltoóbban fordítandó.

Ezután Dr. Császár Károly kegyesrendi tanár értekezett a „napról”; értekezett pedig oly elevenséggel, minőt csak ritkán van alkalom hallani. A hold, föld, nap távolságát, nagyságát jelző száraz számokat oly ünnepi köntösbe, oly vonzó alakba öltöztetve, miszerint azok előtt is, kik már azokat rég ismerjük, újaknak tűntek föl s éhajtvá várta mindenki, hogy egyik szép eszme és gondolat a másikat kövesse. Azok a szikrázó élecek, elemés hasonlatok, melyeket a képzelő tehetség könnyű szárnyain eresztett a tudomány bölcs baglyai közé — a szó teljes értelmében felvidítva és lélekemelővé tették előadását — melyet bizonyosan előre átgondolva, de nem olvasva, meglepő folyékony-sággal mondott el. Értekezése súlypontját képezte azon tan, mely legújabbban a nap anyagára nézve lábra kapott, s mely realis alapokon nyugodva, a tudomány mai vívmányai szerint az eddigi föltevés-ek között leginkább igényt tarthat a tudás nevezetre. Óhajtanó, hogy Dr. Császár úr minél gyakrabban nyújtson alkalmat Kolozsvár közönségének szép ismeretei elajátítására.

Utána Hermann Ottó úr a szerénység rhetorikai figurájával, mely hatását ritkán tévesztí, igyekezett a mindenség napjával egy társaságba vonni a „tűske”, melynek hangszere adta elő rajzmutatványokkal. Előadása elég élénk volt, hogy találó élecekkel fűszerezett értekezésének tárgya

— csekély gazdagsága dacára is — kellő vonzerőt kölcsönöz.

A jelen voltak, zajos tetszésnyilvánítások után, derült arccal, megelégedve s azon óhajjal távoztak, mely a többi felolvasásokra megjelenésükről kezeskedni látszott.

Beteljesedett tehát az, mit előre elmondani szándékoztam, illetőleg már elmondtam, hogy t. i. közönségünk szeretni fogja a nyilvános felolvasásokat; hogy a belépti díjak igen drágák, s ezért csak kevesen fogják élvezhetni; hogy az előadók talpraesetten megállják helyeiket; s végre, hogy a nagy közönség — melynek érdekében lehetnek csupán ily nyilvános felolvasások — illyzerű szervezéssel bennük részt nem fog venni.

Azon szerény megjegyzéssel zárhatom be tehát soraimat: szállítsák le a belépti-díjakat; vagy máskor a mostan alkalmazott magas árak helyett csekélyebb belépti díjért közhasznú felolvasásokat is rendezzenek; terjesztse az eszmét a közönség mult vasárnap alig képviselt rétegeiben is és ez tódvös vállalat Kolozsvárt megtermi a közmívelődés előmozdítására kiszámíthatatlan értékű gyümölcseit.

Dr. Salamon.

Népnevelési ügy.

Torda, március 8. 1870. — A ki figyelemmel átolvasta a „K. Közlöny” közelebbi számain, annak bizonyosan nem kerülte ki figyelmét az a sajtóságos körülmény, miszerint e lap, Tordáról mostanában többnyire nyitleri közleményeket hozott.

Meglehet, hogy az ily közlemények sokak előtt nagyobb tetszésnek örvendenek, mint más komolyabb fajtájú tudósítások. Hanem azért mi mégis mellőzzük a csiklandós dolgokat, s csak azért is, hogy e lapok olvasó-közönsége, rólunk a nyitleri rovatunk kiült is lásson valamit — elmondunk itt néhány szót Torda városának egy oly intézményéről, mely a nevelés mezéjén egy évtized óta termi hasznos gyümölcseit. Értjük a vasárnapi iskolát. Nálunk még csak most kezdenek komolyabban gondolkodni arról, hogy realiskolánk legyen. Mig az ige testté válik, sokat pótol a vasárnapi iskola.

Az összes városi iparos gyakornokok két osztályba vannak beosztva, két tanító vezetés alatt. A tanítás a vasárnap délutáni órákban tartatik. Tantárgyak: az első osztályban — hová az irni és olvasni nem tudó gyermekek soroztatnak — írás, olvasás és a számtan elemei. A 2-dik osztályban az írás, olvasás tovább fejlesztése, számtan, földrajz s havonként egyszer felolvasás hazai történelemből.

A két tanító 1868-ig a majorsági pénztárból 50—50 frt évi tandíjt húzott. Ezenkívül 1867. nov. 18-án az ingremiatus polgárok gyűlésén elhatározták, hogy a vasárnapi iskola tanítóinak a pálinka-pénztárból mindaddig, mig Tordán a realiskola felállitattik, évenként egy száz forint tandíj fizetessék.

Igaz ugyan, hogy e 100 frt eddigelé csak 1868-ra adatott ki az illetőknek, hanem azért mi teljesen meg vagyunk győződve a felől, hogy azok a polgárok, kik a realiskolára 10,000 frtot szavaztak meg, s ezáltal magukat a mívelődés, előhaladás barátainak nyilatkoztatták, a vasárnapi iskola tanítóitól a már egyszer különben is megszavazott 100 frt évi tandíjt nem vonandják el. Bizton reméljük tehát azt, hogy a közelebről tartandó ingremiatus gyűlés e tandíj kiadásáról intézkedni fog.

Van egyébiránt a mi vasárnapi iskolánknak a többi jó mellett egy igen gyenge oldala is. Az, hogy iparos polgártársaink közül sokaknak nincs

inyére, hogy inasait vasárnap délután egy pár órára elbocsássák hazulról. E miatt aztán a tanítóknak minduntalan folyamodniuk kell a városi hatósághoz, ha nem akarnak üres tantermeknek beszélni. S hogy ez iskola az iparos polgárok e tekintetben részvéte hiányában eddig össze nem ment, egyedül a tanács erélyes intézkedéseinek köszönhetjük.

Bizony nagy ideje volna, hogy belássák valahára iparos polgártársaink is, mily nagy szükség van arra, hogy a gyermekek tanuljanak; ideje volna, hogy belássák, mily roszat cselekesznek akkor, midőn inasait a vasárnapi oktatástól elvonják.

X+y.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése márcz. 5-én.

Elnök: Somssich Pál, jegyzők: Bujanovics S., Széll K., Mihályi P.

A kormány részéről jelen vannak: Horvát B., Lónyay M., Bedekovich K., Gorove I. miniszterek.

Elnök d. e. 1/4 11 órakor megnyitja az ülést. A tegnapi ülés jegyzőkönyve hitelesítettik.

Napirenden van az igazságügyminiszteri költségvetés részletes tárgyalása, különösen a rendkívüli szükséglet egyetlen tétele: „Codificationalis költségek 15,000 frt.”

Hodossy Imre, a következő indítványt nyújtja be: „Hívja fel a képviselőház az igazságügyminiszter urat, hogy az igazságügyi codificatio idejére az egyes munkálatoknak tervszerű, rendszerez, egyöntetű és a művelőnek megfelelő szerkesztése céljából egy szakudósokból álló, a miniszteriumnak osztályát nem képező bizottmányt szervezzen oly módon, hogy abba rendkívüli erők is bevonassanak, s ezen bizottmány munkaereje kizárólag codificationalis munkálatok szerkesztésére és szakszerű revisiójára fordíttassék. A képviselőház ezen célra egyelőre megszavazza a költségvetésben a codificationalis előirányzott 15,000 frtot; a mennyiben azonban a szervezendő bizottmány költségeinek fedezésére ez elegendő nem volna, a képviselőház készen nyilatkozik ezen összeget felebbemelői, s föl hívja az igazságügyminisztert, hogy e részben a törvényhozásnak megfelelő előterjesztést tegyen és póthitelt kérjen.

Irányi Dániel a polgári törvénykönyv szerkesztésére és készítésére nézve más véleményen van, oly bizottság megalakítását tartja szükségesnek, melybe mind a két pártnak szakemberei szívesen, kötelelesszerűleg belemennek, és ez szerinte nem lehet más, mint egy országos küldöttség, megalakítva a két házunk akaratából. E küldöttség magához vehetné és vennie mindazon szakudósokat, kik a törvényhozás körén kívül állanak. A küldöttség kiküldése kebeléből egyes tagokat, kik a vezéreszméket megállapítanak és átvizsgálás végett a küldöttség elé terjesztenék.

Hoffmann Pál helyzetünk nehézségét abban találja, hogy törvényhozásunk egészen más tényálladékokat lát maga előtt az igazságszolgáltatás jogkörében, mint valaha egy törv. hozás. A nagyobb codificationalis munkálatok máshol azon célból teljesítették, hogy a létező joganyag világosabban állítsák elő, hogy a meglévő jogszabályok jobb szerveztetbe egybefoglaltassanak. Nálunk ez nem így van, mert saját hazai jogéletünk nem nyújtván elégséges támpontot, kénytelenek vagyunk a joganyagot kölcsönözni. Ennek két neve van: az egyik közvetlen és változatlan átvétel, a másik eredetiséget és önállást engedő kölcsönzés. Ha mi az utóbbit akarjuk, akkor le kell mondanunk azon reményről, hogy törvénykönyvünk igen gyorsan elkészüljön. A türelmetlenséget, mely a mi tör-

„Mi ez?” kérdi legelőbb, hogy a gyermek figyelmét a tárgyra vonhassa. Mert a gyermeknek meg kell szoknia, egy tárgyat sem használni a nélkül, hogy azt közelebről ne ismerje, s tudvagyja fölbresztetvén, a tárgyakon és tárgyak által elégtétessék ki.

Ha talán az előlított kérdés a sokszor használt kockára vonatkozik, s ezen kérdésre: „mi ez?” feleletül adatott: „kocka,” akkor a legközelebbi kérdés ez: „miből van a kocka?”

Ezen feleletre: „fából” további kérdés tételik: „honnan jó a fa?”

A tárgy anyagának magyarázata után, annak alakjára jön a sor, vagy is erre: „miként van ez?”

Minthogy a gyermekek magat a tárgyat, mely nekik magyaráztatik, mindig kezökben tartják, azért a tárgyak tulajdonainak pontos fűrkészésére könnyű figyelmüket lekötöni. A gyermek ujjával jelölt kockának felületei, szögei s oldalai, az alak és forma meghatározása végett megolvastatnak, s ily módon az, fáradság nélkül elméjébe nyomódik.

Magától értetődik, hogy az itt fölleitett kérdések nem egy lecke alatt vétetnek elő, hanem a gyermek fejlődési foka szerint, azok több leckeekre osztatnak fel.

Ezen mód szerint a tanításnak a játék- és foglalkozásnál használt tárgyak minden tulajdonait kell magyaráznia, hol főként a szín, súly és nagyság vétetnek figyelembe.

Az utolsó kérdés ez: „mire való?” Erre a gyermek a tárgy használata által önmaga felel meg. Csak saját kezelés, a tárggyal saját kísérlet által tanulja meg a gyermek azt valóban megismerni.

vényhozási viszonyaink közt mutatkozik, nem tartja indokoltnak, mert a legelőhaladottabb nemzetek azt csak évtizedek alatt voltak képesek véghezvinni.

A mi Hodossy I. indítványát illeti, az el nem fogadhatja, mert a miniszter magánemberek által, kik iránt bizalommal viseltetik, más dolgoztatja a törvénykönyveket. Így történt ez máskor is. A törvénykészítének két stádiuma an. Az első a vázlatnak elkészítése, a második a vázlat revisiója. A vázlat elkészítése legcélszerűbben egy emberre bízatik, mivel a codexnek rendszeres, összhangzó és öki-egészítés képességével bíró tagolatnak kell lenni. Hivatkozik e tekintetben a zürichi magánjogra, mely szintén egy jogász műve. Ha a vázlat készen van, akkor van helye a bizottmányi tárgyalásoknak; akkor van helye, hogy a kormány pályadíjak kifizése által, a legtüzetesebb bírálatokra ösztö-
nőzzön.

Szóltak még: Nagy János, Zichy Nándor gr. Halász Boldizsár, Szakácsy Dániel, Simonyi Ernő és Vukovics Sebő, ki azt tartja, hogy nekünk is kétszer kellene meggondolnunk, hogy lépünk-e a codificatio terére, vagy maradjunk az őseink által követett eszménél, javítván a szükségeseket, megtartani azt, a mi megvan, és alkalmazni a régi jöhoz a hozandó újat. Ha azonban már codificálni akarunk, akkor ez másképp nem is történhetik, mint országgyűlési bizottság által.

Horvát Boldizsár igazságügyminiszter: Nem kíván arról szólni, kinek dolga a codificatio, mert az nincs napirenden. Csak arról szól tehát, hogy a codificationalis alap, a mint az előirányozva van, szükséges. A codificationalis alap rendeltetése az, hogy a miniszterium kitűnő szak-
férnak közreműködését megszerezhesse. Rendelte-
tése továbbá az, hogy az igazságügyminiszterium könyvtárát szaporíthassa. Midőn szóló az igazság-
ügyminiszteriumot átvette, egyetlen árva corpus juris sem állott rendelkezésre; most van 800 ml 2000 kötettel és 12 külföldi jogtudományi folyó-
irat. Végül rendeltetése az, hogy a codificationalis osztály tagjait külföldre lehessen küldeni practikus tapasztalások megszerzésére. Így 1868 ban két tag kiment a bürtölügy tanulmányozására; erre szükség volt, mert az annyira fontos bürtölügyi reform küszöbén állunk. Egy más tag az esküdtzéki intézmény tanulmányozására Angliában volt. Egy kitűnő ügyvéd Párisban tanulmányozta a közjegyzői hivatal körül behozott újításokat s az erre vonatkozó törvényjavaslat már revisio alatt is van. Kitűnő szakférnak foglalkoznak a büttető és polgári codexek készítésével, melyek közül az első már szintén revisio alatt van. A kormány a codificationalis osztály segítségével megtett mindent, a mit tehetett.

Szónok e célból elsorolja azon törvényjavaslatokat, melyek kizárólag az igazságügyminiszterium által, vagy pedig hozzájárulásal készültek. Hivatkozik ezenkívül azon rendeletekre, melyeket a hitbizományok, a váltóégrehajításokra, a bírói ügyvitelre s az orsz. fegyintézetekre nézve kibocsátott. A miniszterium jövőre nézve sem tévesztette el szem elől hivatását. A büttető törvény s az erdélyi esküdtzéki intézményre nézve készen vannak a javaslatok; az elkészülés küszöbén állnak az urbéri maradványok, az irványok, a bér-földek, telepítvényekre vonatkozó törvényjavaslatok; a polgári törvénykönyvhez pedig már hozzá fogtak. A keresk. codex is, mely jobbára már készen van, szintén az ő közreműködésével készült. Ha a ház jövőre a codificatioa más eljárást akar behozni, szónok nem ellenzi, de szerette volna, ha a ház ezt két évvel ezelőtt teszi, nem pedig most, midőn a nagyobb munkák jobbára befejezék vagy legalább munkában vannak. A codificationalis eljárásra három rendszer van:

Mert csak azáltal bilincseltetik le valóban figyelme s nyújtatik neki alkalom saját tapasztalatokat tehetni.

Az emberi lény mívelődési ösztönei közt legfontosabb a társalmi ösztön.

Az emberiség fejlődési története mutatja, miként minden műveltség és mívelődés a családok, községek, népek és nemzetek együttlétéből eredt. Az ember elkülönözve önző lesz. Erkölcisége csak többekkel együttlétéből származik, az egyesnek egy egészérti odaadásából.

Korunk legjellemzőbbje kétségtelenül a társalmi ösztön. A társadalom majd minden anyagi érdeke többek társulatát igényli, hogy sikert és nyereséget nyújthasson. Fájdalom, a magasabb eszményi érdekek, legalább az erkölcsiek még háttérben maradnak, habár a tudományok, mint ezt képviselőinek mindig terjedő rendes összefüveteli tanúsítják, a társulást saját céljaikra felhasználni megkezdették. A jövő nemzedék feladata, a társadalom legmagasabb eszményi céljait, annak testvériesülését és tökéletesülését a társalmasság legfontosabb tárgyává emelni.

Elmélőzhetlen időkövetelés a fiatal nemzedék jobban, mint ezelőtt történt a társadalom szélesebb körében életre, hatásra, nagyobb községek tagjai köteleesség teljesítésére, szóval: a közéletre nevelni.

Hogy ez valóban sikerüljön, a társulásra már a gyermekkorban alkalmat kell nyújtani, azaz: nemcsak a családban, vagy családon kívüli együttlétre, hanem az egy célra rendezett együttes lételre. Sem az utcai gyermekek együttlété, sem a

Az államtanács rendszere Franciaországban, a parlamenti rendszer Amerikában, hol a kormány indítványára a congressus maga szerkeszti a javaslatot, és végre a miénk, a mi legtöbb helyütt divik. Mindegyikhez kell nyugalom és phisikai idő; egy országos bizottság kiküldése pedig szintén nem nyújt garantiát arra, hogy több időt ki-méltunk meg, és hogy a többség elve nem lesz a törvényekben letéve. Ezekből kitétnik, hogy a miniszterium megtett mindent a mit tehetett, századok mulasztásait nem lehet egy év alatt helyre-pótolni. Ha el is készült volna valamennyi codex, vajjon képes lett volna e a ház azokat végig tárgyalni, és lett volna e elegendő idő arra, hogy e törvények a nemzet geniusához assimilálódjanak.

Nem kell félnünk az idegen intézményektől, ha azok megférnek a nemzet geniusával, sőt néha tódvösek is azok. Ha szt. István fel nem veszi a kereszténységet, nem lett volna Magyarország. Ha engednünk volna a keleti hatalomnak, elvesztünk volna a civilisatióra nézve. Azt hiszi, hogy tulme-rész ember lett volna, a ki vállalkoznék, hogy hasonlő rövid idő alatt valamennyi codexet elkészíti. Különb kijelenti, hogy ha szükségesnek látná más codificationalis mód behozatalt, nem fog késni a ház elé eziránt javaslatot terjesztetni.

Vidliczkay József Vukovics Sebő ellenében elismeri, hogy Anglia jól teszi, ha nem codificál, mert Anglia már régen ott van, a hová mi még csak jönni akarunk; de nekünk okvetlen szükségünk van a codificatioa. Irányi indítványát nem érti. Módositványt nyújt be Irányi indítványára.

Nem járulhat hozzá sem Hodossy, sem Irányi indítványához, jöllehet részéről is óhajta, hogy a ház által pártkülönbség nélkül kiküldendő bizottság megállapítsa azon elveket, melyek a codificationalis szem előtt tartandók, és megállapítaná a sorrendet, melyben a szükséges munkák elkészítendők. Szónok nem tartaná célszerűnek, hogy a ház által kiküldendő bizottság készítsen a törv. javaslatokat, már csak azért is, mivel időben semmi sem nyernék. Különb nem ismerheti el azon állítás valóságát sem, hogy a törvényjavaslatok készítése nem tartozik a miniszterhez; mert ha a miniszteriumnak nincs joga annyiban részt venni a törvényhozás tény kérdésében, hogy legalább kezdeményezhessen, akkor nem volna egyéb mint közigazgatási közeg; mi több: ez ellenkeznék a parlamentaris kormány elvével.

Szakférnak készítsék a javaslatokat, a miniszterium illető szakosztálya revideálja és terjeszse be saját felelőssége mellett és akkor nevezzem ki a ház bizottságot, mely a beterjesztett munkákat azután vizsgálat alá vegye.

A ház aztán megszavazza a codificationalis költségekre a szükséges 15,000 frtot.

Hodossy indítványát elvetetik. (Csak indítványozó és Zichy N. gr. kelnek fel mellette.) Irányi Dániel indítványa Vidliczkay módositványával szintén nagy többséggel elvetetik.

Ezzel be van fejezve az igazságügyi budget tárgyalása.

Az idő nagyon előhaladván, az ülés d. u. 2 órakor eloszlik.

A képviselőház ülése márcz. 7-én.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Bujanovich Sándor, Széll Kálmán, Majláth István.

A kormány részéről jelen vannak: Andrássy Gyula gróf, Bedekovich Kálmán, Gorove István, Lónyay Menyhért miniszterek.

Napirenden van a kérvényi bizottság jelen-

szokásos gyermek társaságok nem képesek a socialis életre s annak kötelelességeire a gyermeket előkészíteni. Még a gyermekek fejlődésére jól ható ismerős családbeli gyermekekkel társalgás sem felel meg a jelen követeléseknek.

Az erkölcsi mívelődés érdekében ezen követelések legnagyobbika a társas együttlétet, mint legfőbb eszközt használni, hogy az önzést ellensúlyozza, az önmegtagadást és ömeggőzést, valamint a jóra való erélyt a fiatalágnál mindinkább terjedő önkényeztetés és felfuvalkodás ellenébe tegye. A társaság eszményi érdekei iránti való, igaz lelkesedés, a gyermekkor erkölcsi, minden nemeset elősegítő együttlété által megnyeretik.

A gyermekkor legfőbb célja egy ilyen közösség, mely a jelenre nézve nagy fontossággal bír. Tökéletesen hibás nézet az, mintha a gyermekkor a gyermeket a családtól elvonná és elidegenitené. Már az egészségi szempont is megkívánja, hogy a gyermek több órát töltsön szabadban mozgással, még pedig a házán kívül sétátereken, vagy nyilvános helyeken. A szülői háznál csak ritkán van kert. S a leg gondosabb anya sem szentelheti magát egészen több gyermekeinek felügyeletére, mivel őt még más kötelelességek is igénybe veszik. E szerint a gyermekkor egy sürgős szükségnek felel meg; midőn a gyermekeket — együttal szabad léget és mozgást nyújtván nekik — a nap néhány órájára egy nevelőleg ható társaságha hozza, mely őket egy részt az utca, más részt a cselédek közt való forgolódás nem elegendő nagy számítható veszélyeitől, elvonja.

Szentgyörgyi István

TÁRCZA.

A gyermek-kert és a gyermeki játék fontossága.

Marenholz-Büllow B. után közli: báró Perényi Málvina, gróf Hessenstein Mórné.

X.

A gyermek-kerti foglalkozások ellenben mindig a teremtési erőket veszik igénybe. Semmi sincs itten, mi a gyermek tevékenységi hajlamát átalakítás, formálás képzésére igénybe ne venné. Épités, vagy fászkákkal való kirakás, minta-fonás, kivágás, vagy rajzolás, mind közvetlen öntevékenységet és önkotást föltételez.

A mi ezeknél az értelmi erőt különösen igénybe veszi, az az anyag és az ő tulajdonainak, főképpen használat általi megismerése. Ehez azonban bizonyos körtelemben szóval tanításnak is kell járulni, s nem bizható minden csupa experimentatióra.

Ezen magyarázatnak azonban mindig a tárgyhöz kell kapcsoltatnia és a tárgy nélkül soha sem adathatik elő. És pedig ezek által közvetlenül a gyermek azon kérdéseire adatik felelet, melyek a mi, miként és honnanra vonatkoznak.

Például, ha gyermekkorban a gyermekeknek egy új tárgy adatik, a gyermek-kertésznek a tárgyat mutatván, mindig a következő kérdéseket intézi a gyermekekhez.

tése a véleményezés végett hozzá utasított kérvények iránt.

Pestvárosának a dunaparti házak adómentessége tárgyában beadott kérvényét a bizottság a pénzügyminiszteriumhoz kívánja utasítani.

Deák Ferencz nem ellenzi, hogy most a pénzügyminiszteriumhoz intézzék a kérvényt, de jelenti, hogy a tárgybán a napokban interpellációt szándékozik beadni.

Pestvárosának azon kérvényét, melyben a törvénykezés költségeiből a ház által levont összeget utólag megzavartatni kéri, a bizottság a belügyminiszteriumhoz véli utasítani.

A ház elfogadja a kérvényi bizottság javaslatát és a kérvényt a belügyminiszterhez utasítja.

Azon kérvényt, mely az elkobzott egy és két forintos magyar bankok megtérítését kéri, a kérvényi bizottság az összes miniszteriumhoz véli áttenni, hogy a méltányos követelés kielégítésére intézkedést tegyen.

Ghyczy Kálmán a kérvényi bizottság véleményének támogatására felhívja, hogy az ausztriai pénzügyminiszterium 1849-iki költségvetésében a bevétel között az elkobzott magyar egy és két forintosok után 1.695.180 ft van felvéve. Reméli, hogy ezen összeg a közös aktivumok leszámolásánál a mi javunkra fog esni, s az illető károsultak kielégítésére fog fordítani.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter kijelenti, hogy e nézetet szintén osztja és nem is késett jogainkat ezen összegre nézve érvényesíteni. Midőn jelentését a közös aktívák leszámolásáról be fogja terjeszteni, a háznak lesz alkalma látni, hogy a miniszterium szem előtt tartotta az ország érdekeit.

(Deák Ferencz, ki kevéssel ezelőtt kiment a teremből, bejő. A ház zajosan megéljenzi.)

Hajdu Ignác előadja: a XII és XIII dik sorjegyekben foglalt kérvények feletti véleményeket olvassa fel.

Nagy Bánya és Debreczen városainak kérvényét, melyben az árvaakat segedelmező alaphoz a nagyváradi latin szertartású szentszék kezelése alá kiskaszott 140.000 ft alapítványi tőke visszaadását kéri, a bizottság egyszerűen a belügyminiszternek véleményezi kiadati.

Kiss Lajos a maga és Tisza Kálmán s Patai István nevében rövid indoklás mellett határozati javaslatot nyújt be, melyben a kérvényt oly utasítással kívánja a belügyminiszterhez kiadni, hogy ez érintkezésbe téve magát Debreczen alkotmányos képviselővel, ennek megballgatásával és közbenjárásával mellett újabb tárgyalást tartván, ez ügyet a közkiváncsolomnak megfelelőleg intézze el.

A ház egyhangulag elfogadja a határozatot.

A többi kérvények tárgykhoz képest az egyes miniszteriumoknak adattak ki.

A bizottság véleményeinek előterjesztése minden egyes kérvény felett déli 1 óráig tartott, mikor is az elnök, tekintettel Kék János temetésére, az ülést eloszlatta. S így a honvédelmi miniszterium költségvetésének tárgyalása holnapra balasztatott.

A képviselőház ülése márcz. 8-án.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Majláth István, Széll Kálmán.

A kormány részéről jelen vannak: Andrássy Gyula gróf, Eötvös József b., Mikó Imre gr., Grove István, Bedekovich Kálmán b., Horváth Boldizsár, Lónyay Menyhért miniszterek.

Bittó István előadja: T. ház! A pénzügyi bizottság a honvédelmi miniszterium költségvetését, mint ily részletes alakban első, mindenekelőtt a honvédségről szóló 1868. XLI. t.-cikk szempontjából vette bírálat alá, és minthogy úgy találta, hogy a törvények rendelete a honvédség szervezésénél mindenben szigorúan megtartott, az előterjesztett költségvetést általánosságban ajánlja a t. háznak a részletes tárgyalás alapján. Azonban, midőn a bizottság ezt teszi, egyszersmind felhívja a t. ház figyelmét egy oly elvi kérdésre, melynek a részletes tárgyalás előtti megoldása már csak annál fogva is szükséges, minthogy az lényegese befolyással van a költségvetés négy első czímének összegeire. Ezen elvi kérdés a tisztii illetékek kérdése. Az 1868. évi XLI. t.-cikk 19. §-a, mely azt mondja, hogy a honvédség tisztjei és legénysége szolgálatuk időtartama alatt, béke idején úgy, mint hadkészültségben a háború idején, ugyanazon illetékekben részesülnek, a melyekben a hadseregbeliek, mondom, a törvény, mely ezt mondja, az akkor fennállott helyzetre lehetett csak tekintettel, és midőn az egyenlő javadalmazás elvét kimondotta, tulajdonképen nem tett egyebet, mint hogy a honvédségre nézve elfogadta és megállapította a hadseregnél megajánlott illetékeket. Azonban időközben a helyzet megváltozott; mert a múlt évi delegatio határozata által az 1870-iki költségvetésben a tiszteknek készpénz fizetése a hadnagytól kezdve az őrnaggyig felebb emeltetett, a természetbeni illeték pedig szabályoztatott, illetőleg alább szállított. Ezen változás következtében mulhatlanul szükségessé válik, hogy a honvédség tisztjeire nézve, a törvényhozás szintén újabb intézkedjék.

Felolvassa ezután a pénzügyi bizottságnak erre vonatkozó véleményét, mely az általános részben foglaltatik.

Andrássy Gyula gróf miniszterelnök: T.

ház! Mielőtt a honvédelmi miniszterium költségvetésének tárgyalásába méltóztatnék becsatlakozni, kénytelen vagyok egy kérdést terjeszteni a t. ház elé, mely a múlt évi és idej költségvetéssel összefüggésben van. A múlt évben ugyanis 7 millió lett megszavazva a rendkívüli költségek között a honvédség fölszerelésére; ezen 7 millió megrendelések által teljesen igénybe van ugyan véve, de akkor, midőn szerencsénk volt betérjeszteni a honvédelmi miniszterium budgetét, a pénzügyi bizottság még nem tudhatta, vajjon az egész összeg egyszersmind utalványozható-e fog-e, vagyis az illető árak átadhatók-e vagy nem. Most azonban a tapasztalás mutatja, hogy mindazokat teljesen átvenni nem lehetett és körülbelül egy milliónyi összeg az, a melynek megfelelő czikkok a múlt évben átvehettek nem voltak, hanem csak az idén lesznek átvehettek. Már most a számviteli szabályok szerint három hóig a miniszterium utalványozhat ugyan a múlt év költségeire, de tovább nem; miután pedig ezen árak egy része ezen három hó alatt sem vehető át, ezen kéresem van a t. házhoz: méltóztassék megengedni, hogy a múlt évről fennmaradt ezen egy milliónyi összeg az idej rendkívüli költségek számlájába vétessék át és ebben találja földözését. Hogy pedig a t. ház ezt formászerint tárgyalhassa és a pénzügyi bizottsághoz utasíthassa, van szerencsém ezen kért írásban is beadni, felkérve a t. házat, hogy méltóztassék azt a pénzügyi bizottságnak kiadni, mely igen röviden tette a felett jelentést. (Helyeslés.)

Széll Kálmán jegyző olvassa a miniszteri előterjesztést. A honvédelmi miniszterium ez évi költségvetésének összeállításakor előrelátható nem volt, mennyire érnek véget a honvédség részére folyamatosan volt szállítások addig, míg a fennálló szabályok mellett a múlt 1869. évi számlájára még utalványozás történhetik. Most azonban már kétségtelenül levén, hogy a múlt évre megszavazott 7 millió ft alapján biztosított szállítmányoknak 1/7-de, vagyis 1 millió forint áru addig átvehető nem lesz, s hogy azon összeg csak később utalványozható.

Ennélfogva kérem a t. házat, méltóztassék a honvédelmi tárcza 1870. évi költségvetésébe rendkívüli kiadásokra „a honvédségi felszerelés” czímén még 1.000.000 ftot felvenni, mely a múlt évre megszavazott 7.000.000 ftból március végéig ki nem adhatott s így a fennmaradt részben találja fedezését.

Ezen miniszteri előterjesztés a pénzügyi bizottsághoz utasítottatik.

Andrássy Gyula gróf miniszterelnök: T. ház! Egyszersmind a házasabályok értelmében van szerencsém felkérni a t. házat: méltóztassék megengedni, hogy a honvédelmi költségvetés tárgyalása alkalmával részletes felvilágosításokat t. barátom az államtitkár úr is adhasson. (Helyeslés.)

Tisza Kálmán az általános tárgyalást megelőzőleg kívánja, hogy Ivánka Imre és társainak a 48-iki honvédek árvi és özvegyeire vonatkozó határozati javaslata felolvasassék és a költségvetéssel együtt tárgyalassék.

A képviselőház hosszas vita után elhatározta, hogy a határozati javaslatot ezuttal nem kívánja felolvasatni.

Az általános vitát megnyitja:

Várady Gábor: Felhívja a kormányt, hogy a Ludoviceumot adja mielőbb a törvényes rendeltetésének vissza; kívánatosnak és szükségesnek tartja több tábornok kinevezését, ezután a tüzérség szükségességét fejtegetve, azt a honvédségnél mielőbb felállítani kívánja.

Végül a 48-iki honvédekről megemlékezve kívánja, hogy az önvédelmi harcban elesettek özvegyei és árvi elvégre anyagi segélyezésben, illetőleg nyugdíjazásban részesüljenek. (Balról zajos eljénzés.)

Gr. Eszterházy Pál hosszasan megemlékezik a 48-iki honvédekről s azok dicső tetteiről, irgalom és kegyelet kérdésének tartja tehát azt, hogy a honatják is megemlékezve azokról, fogadják el Ivánka és társainak határozati javaslatát, melyet ő szívből pártol.

Ivánka Imre rosálja, hogy a honvédségbe nem vétettek fel mint tiszték számosan azok közül, kik nem a többségnek hívei. Felemlíti, hogy a honvédelmi miniszteriumnál nem a legrendszerezesebben folynak az ügyek, vagy legalább nem úgy, a mint ő jónak találja. (Felkiáltások: Ohó!)

Áttér a védtörvény 20-dik fejezetének magyarázatára is, s ebből kifolyólag kívánja, hogy a honvédrokkanták nyugdíjazása mondassék ki.

Andrássy Gyula miniszterelnök megfelel Várady és Ivánka ellenvetéseire. Beszédét jövő lapunkban adjuk egész terjedelmében.

Szóltak még többen.

Ülés vége d. u. 2 órakor.

UJDONSÁGOK.

— Király ő felsége a hozzá legközelebb pénzegyért folytatódott szűklődők érdemesbjei részére ötszáz forintot adományozott magán pénztárából.

— Királyné ő felsége, ki mióta Budán tartózkodik, a várból ki nem mozdult, s a királyi lakból is csak egyszer távozott, midőn Andrássy grófnét meglátogatta, s társakkal tölti idejét a vár-

kerben, s csak az idő javultával fog szokás szerint a Herminakápolnáig lovagolni.

— A vallás és közoktatási miniszterium a pestmegyei tinnyei izr. hitközségi imaház építésére az országgyűlés által 1869. évre izr. egyházi célokra megállapított 5000 frtnyi jövedelmezésből 500 frtnyi segélyt engedélyezett. — Laczkó Ferencz radványi rom. kath. néptanítót pedig 100 forinttal segélyezte.

— Gr. Batthyány porait következő program szerint szállítják a kerepesi temetőbe. A gyász ünnepély június elején megy végbe. A holttestet egész csendesen kiveszik a francziakánusok sírboltjából s áthelyezik a nemzeti múzeum csarnokába, hol az 24 óráig kitéve lesz. Az ünnepélyes temetés déltűn 3 órakor kezdődik; a herceg primást megkéri, hogy személyesen vezesse a gyászszertartást, meghívják az országgyűlés mindkét házát, a minisztereket, a királyi táblát, polgári és egyéb testületeket, úgy az ifjúságot. Beszédek csak a sírnál tartanak. Halva városi képviselő viszi két oldalról a fátylát; valamennyi czéh és egyet gyászlobogó alatt jelen meg. Polgári lovasok viszik elől a Batthyány fele és a városi czimert, a fátylavívőket városi huszárok környezik; a gyászlep hajtját 8 képviselő viszi. Az ének-egyletek és zenészek is fölcsóllítottak a közreműködésre. Az egészet egy tizenöt tagu bizottság rendezi.

* A „Hon” után a „Magy. Polg.” ○ jegyű újdonsága is elmondja, hogy Andrássy gróf honvédtisztte nevezte ki Császár Bálintot is, ki soha még vadászat kedvéért sem fogott fegyvert kezébe. Hanem mire ez a jámbor híresce körutját megtette volna, meghozta a „Hon” 56-ik száma Császár Bálint képviselő nyilatkozatát, melyben az ellenzéki főlap szerkesztőjével tudatja, hogy ő az 1849. apr. 12-én kiadott hiv. „Közöny” bizonyítása szerint főhadnaggyá lett előléptetve, e szerint már az előtt honvéd volt. A „Hon” tévedését helyreigazítván, elmondja azt is, hogy Császárt Bem tábornok a vöröstoronyi csata után megjutalmazta; a temesvári osztrák hadi törvényszék pedig büntető századbeli szolgálatra ítélte, hol másfel évig szolgált Péterváradon. Vajjon ○ ur észreveszi e a helyreigazítást, miután Császár jobboldali?!

(—) Kassai Vidor kiűnő komikusunk jutalmán jövő szombat, márczius 19-én, először kerül színre „Leidenhauseni Csafának Tóbiasz a pórujárt magyarországi finanszkomissárius.” Eredeti énekes vigjáték 3 felv., irta Árpád Jenő, zenéjét Németh János. Kassai rövid itteni működése alatt annyira meggyőződhet, már a t. közönséget tehetse sokoldalúságáról, miszerint meleg pártolásra méltán számíthat.

(—) Alkalmunk volt a városi sétatér cseméje és cserje tenyészdejét megtekinteni s örömmel tapasztaltuk a nagy haladást, mely a sétatéri egyetnek aránylag rövid idő alatt kifejtett nagy tevékenységéről és ügybuzgalmáról tanuskozik. De nem csak a sétatér van a díszfák és cserjék csaknem minden fajával beültetve, hanem azok többnyire nagyobb mennyiségben lévő készletben, aránylag csekély árért ott kaphatók is. Van is keltjük, mert a kertkedvelők ezen eddig nélkülözött alkalmat igyekeznek felhasználni, mint ez napoként látható. Jó szolgálatot véltünk tenni t. olvasóinknak azon figyelemmel, hogy többi között Ailanthus glandulosa, Bignonia catalpa, Platanus, Filia argentea (ezt levelű hársfa), szomorú köris, akác (rózsaszínű virágú) stb. egyes példányokban; gesztenye pedig, fehér, piros és sárga virágú bár mily nagy mennyiségben igen jótányos áron kaphatók. A cserjék közül kiemeljük a borostyán több fajtát, fagyat, jázmin, labdarózsa stb.

— A magyar egyetl Bécsben szépen virágzik, 96 tagja van, s pénzerejéhez képest járat magyar lapokat. Tagjaúl minden magyart szívesen fogad, s tagjait, vagy a magyarokat ha éppen nem is tagjai, a mint lehet, segélyezi és pártfogolja. Létezésének már igen sok szép eredménye van. Legszebb vonása az egyetértés.

— Pütkérczről lapunk egyik vidéki tudósítására azon helyreigazítást vesszük, hogy pütkérczi iskolamesterek nem szoktak Brassóban meszt árulni; egy lovas szekérrel annál kevésbé, mert a mészégetők 5—6 mázsát visznek be egyszerre 3—4 lóval; a meszt egy lovas szekérken a tátrángi csángók árulgatják Brassóban, kik azt a pütkérczi mészégető kátlanoknál vásárolják be.

— Szeged város a honvédménbázra 2.000 forintot, a Batthyány szoborra pedig 200 ftot szavazott meg egyhangulag.

— M. Váshelytől a polgárság egyrésze f. hó 10-én, mint 16 dik évfordulati napon, ünnepélyes menetet rendezett a Török-Horváth Gáfi féle postaréti sirhoz, kegyelettel adózván az elveikért elvérzett honfiak emlékének.

* Kassáról, következő érdekes tudósítást vetünk: „Párhéttal ezelőtt R. rendes huszár ezredb. tüzérszettel Köröndön átutazván az ottani 28 dik h. lovasszázad parancsnoka Kálmán Frigyes főhadnaggyal, kit mint kitűnő lovastisztet a törzstiszt már a rendes huszárságnál ismert — találkoztunk; itt társalgás közben a törzstiszt azon eszmének adott kifejezést, hogy a kávéház ajtajának egyik szárnyán keresztül lóval kihatolni

merőben lehetetlen. A főhadnagy e részben nem osztá a törzstiszt nézetét és ellenmondott, mire emez fogadást ajánlott; de a főhadnagy ezt el nem fogadta, azonban állításának bizonyosságul előhozta egy szürke lovát, melyre reá pattanva az alig közép testalkatú ember által járható szűk téren, mindnyájunk bámulatára a legkisebb sérelem nélkül keresztül tört.

— 1105—1870. Alsó-fehérmegye közönsége, főispán mlts. Pogány György ur folyó hó 9-ről 443 eln. szám alatti felhívása folytán, rendes évnegyedes közgyűlést Nagy-Enyeden, a megyeház termében folyó évi martius hó 29-én 9 órakor fogja megkezdeni, melynek tárgyai lesznek: szentesített törvények kihirdetése; felsőbb helyről jött rendeletek tárgyalása; a harmadik főbírói, s egy szolgabíró segédi állomás betöltése feletti intézkedés, s egyéb keblí és közérdekl ügyek elintézése. Mely gyűlésre a megye tisztelt bizottmányi tagjai azon figyelemzetéssel hivatnak még, hogy a közgyűlés tanácskozási tárgyai előkészítésére kiktöltött állandó bizottság értekezleteit, a gyűlést megelőző három napon, déltűn 3 órakor a megyei tisztség tanácstermében tartandja, melyeken minden bizottmányi tag jelen lehet. Alsó fehérmegyei tisztségétől Nagy-Enyeden 1870 mártius 9-én.

— Aigner Lajos kiadásában megjelent: Die Katholische Autonomie in Ungarn; Wesen, Geschichte und Aufgabe derselben, dargestellt von prof. Joh. Hein. Swicker, ára 1 ft.

— Necrológ. Kállay Sándor, újtdorai ev. ref. pap, a maga és egyetlen fia: Jenő; ipja, kolozsvári orvos: Paal József; és nagynéne: Mezei Zsuzsanna, özv. Gyéresi Gergelyné s több rokonok nevében, fájó kebellet, szétszaggatott szívvel jelenti, hogy imádva szeretett nője, a tiszta szívű leány, önfeláldozó édes anyja és jó rokon Paal Biri életének 32-ik, boldog házasságuk 16-ik évében, folyó hó 8-án váratlanul, midőn legszentebb női kötelességét volt teljesítendő, egy jobb házába szenderült. Béke a kiszenvedett porokon!

— Tűzvesztek. Dacára az eddig lefolyt téli időszak részint hóval részint felettébb nedves voltának, számos tüzeset fordult elő, az utóbbi időben is országszerte. A magyarországiakat megelőző égések voltak a télen N. Csűrön, Gyulában, Földvart (Nagy), Fejérvart kétszer, K. Váshelyt kétszer, O. Pesterén Hunyad megyében, Fajszon, Berenden, Udvarhelyt, Romlaton, Cosiceiben, M. Szt. Pálon, stb. stb. apróbb kigyulások, de melyek nagyobb kár nélkül elfojtattak, történtek Egeresen, Zilahon, az égés eredete többnyire vigyázatlanságra vihető vissza, azonban fájdalom nem mindenütt csak a gondatlan maga lakott, hanem ártatlan szomszédai is porig égtek. Ugy tudjuk egyebiránt hogy a tárgyak többnyire biztosítva voltak.

Színház és művészet. — Sz. Mátrai

Laura ez idej második jutalomjátéka az eddigienél is tömegesebb részvét és oly ovatók kíséretében folyt le, melyeknél nagyobbakra aligha vágyhat bármely színművész. A színművészet kronikája nem emlekszik, hogy oly nagymérvű pártolás nyilvánult volna valamely színházi tag irányában, mikép ugyanazon jutalomjátékot egy napon kétszer kelljen előadni. A „Hamupipőke”-vel ez megtörtént, f. hó 12-én. A déltűni előadást már jó közepes jutalomjáték gyanánt sokan elfogadták volna, s ha azok, kik este kiszorultak, déltűn jönek, a ház helyiségei ekkor is zűzfölöség megteleknek. Az esti előadás alkalmával azonban — dacára annak, hogy ép ez időben szintén nagy részvétel mellett tartá a „Hilária” című dalegylet érdekes estélyét a városi redoutban, — szorongásig megtelt minden zugában, olyannyira, hogy a zenekart ismét a nézőközönségnek kelle átengedni. A jutalmazott mindkét előadás alkalmával szűnő nem akaró tapshivarral, számtalan díszes koszorúval és virágfüzérrel lón fogadva, melyek mindenike szépnél szebb szalagokkal vala ékítve. A versek egész özöme hullott alá, melyek egyikén a t. művész jól talált fényképezett arcképe díszlett. Tisztelet, mint mindig, egy most is több értékes ajándokkal is meglepték. Az unitárius collegium ifjúsága az első előadás alatt, zárt függöny mögött adott át egy díszes „arany album”-ot. A többi díszmélék este adatot át az első felvonás után nyílt színpadon, két küldöttség által. Az elsőnek szónoka: Derzsi József, a másodiknak: Herpei Gerő vala. Mindketten ékes szavakban sorolták elő a jutalmazott művészt érdemeit és tolmácsolták a közönségnek iránta mindenha tanúsított szeretetét, becsülését és ragaszkodását. A nagy közönség küldötte Derzsi jeles beszéde végeztével egy szép, de egyszerű babékoszorút illesztvő a művész főjére, ünnepélyesen megkoszorúza, mit általános és percekig tartó riadó taps és éljenzés követte. Adattak a nagy közönség részéről: egy értékes ezüst thea készlet, egy arany nyaklánc, egy szép kötökosárban ülő és vörös szalagokkal lefoglalt fehér galamb (a nyaklánc ennek nyakára vala fűzve), hat személyre való oszonnázó ezüst, egy gyémántos nyakék, és az ev. ref. collegium részéről egy igen szép és értékes gyémántos gyűrű. Általában az egész ünnepély a legszebb erkölcsi és anyagi sikerrel folyt le. Az előadott darab, mely szép kültői tartalmánál és erkölcsi irányánál fogva több előnnyel bír, tetszésben részesült.

